

**Ін меморія: стилістика і емотивність меморіальних
вспоминаний об істориках Харківського університета
второї половини ХХ в.**

Рассматриваются мемориальные воспоминания об историках Харковского университета второй половины ХХ в., анализируются текстуальное построение и эмоциональная тональность «мемориальных» эссе, определяются особенности мемориальных дискурсов в зависимости от взаимоотношений автора и героя в жизни или позиций субъекта и объекта в тексте.

Ключевые слова: «мемориальные» эссе, метанартив, эмоциональная тональность, историки.

* * *

УДК 327

Гергель Ю. В.,
аспірантка кафедри історії, Київський славистичний
університет (Україна, Київ), gergel_yulia@ukr.net

Взаємодія України та Сирії у політичній сфері у 1991 – першій половині 2011 рр.

На основі архівних матеріалів МЗС України зроблено спробу проаналізувати та охарактеризувати стан українсько-сирійської взаємодії у політичній сфері 1991 – першій половині 2011 рр. Автор у хронологічному порядку висвітлює розвиток державно-політичного діалогу між Україною й Сирією та характеризує його ключові події. У статті особливо підкреслюється, що наявність належного рівня політичної взаємодії є запорукою успішного розвитку відносин в інших галузях. Висвітлюючи державно-політичні відносини між Україною та Сирією, автор звертає особливу увагу не лише на зміст та результати політичних контактів різного рівня, але й на прогалини у їх проведенні.

Ключові слова: Україна, Сирія, політичні відносини, президент МЗС, уряд, візит, переговори.

Державно-політичні відносини традиційно виступають базисом та першоосновою розвитку співробітництва між державами в інших сферах. У зв'язку із цим, після проголошення Україною незалежності у 1991 р. перед нашою державою постало вкрай непросте завдання налагодження політичного діалогу як з державами світу загалом, так і з державами Близького Сходу зокрема, чільним представником якого є Сирія.

В українській історіографії українсько-сирійські державно-політичні відносини наразі не стали предметом ґрунтовних наукових досліджень. Разом з тим, варто відзначити окремі праці та статті дослідника українсько-арабських відносин Д. І. Серова, який у своїй у своїй дисертації «Становлення та розвиток політичних та економічних відносин України з країнами арабського сходу (1990–ті рр. – початок ХХІ ст.)» приділив окрему увагу дослідженню відносин між Україною та державами Леванту (Сирія, Ліван, Йорданія) [24; 25]. Досліджуючи українсько-сирійські відносини, Д. І. Серов саме крізь призму політичної взаємодії висвітлює розвиток торговельно-економічної співпраці між державами. Також розвитку українсько-сирійських відносин, зокрема й частково у політичній сфері, присвячена низка публікацій авторки зазначеної статті [15, с. 235–245; 16, с. 209–216; 17, с. 3; 18, с. 36–39; 19, с. 7].

У зв'язку з вищевикладеним, основним джерелом інформації для авторки при дослідженні виключно державно-політичних відносин між Україною та Сирією стали матеріали, що містяться у справах Фонду закордонних установ та Фонду міжнародних договорів Галузевого державного архіву МЗС України.

Беручи до уваги, що наявність конструктивного політичного діалогу є запорукою успішного розвитку відносин в інших сферах, метою вказаної статті є спроба

проаналізувати та охарактеризувати процес оформлення державно-політичних відносин між Україною та Сирією від моменту проголошення української незалежності до початку дестабілізаційних процесів в Сирії, що згодом позначилося на двосторонній співпраці в інших галузях.

Характеризуючи розбудову державно-політичних відносин між Україною та Сирією, варто нагадати, що саме САР була однією з перших арабських держав Близького Сходу разом з Йорданією, котра визнала державну незалежність України – 28 грудня 1991 р. В свою чергу точкою відліку започаткування політичного діалогу між Україною та Сирією варто вважати контакти між міністерствами закордонних справ двох країн у ході офіційного візиту до Києва 31 березня 1992 р. міністра закордонних справ САР Фарука Аш-Шараа, під час якого були підписані Угода про встановлення дипломатичних відносин між Україною та САР та Угода про співробітництво та координацію між МЗС України та МЗС Сирії [8, арк. 54; 2, арк. 1; 2, арк. 3–4].

Втім, попри багатообіцяючий початок, впродовж наступних кількох років в українсько-сирійських політичних контактах наступила досить тривала пауза. Як свідчать матеріали Фонду закордонних установ ГДА МЗС України, глава сирійського зовнішньополітичного відомства Фарук Аш-Шараа заявив, що тогочасний очільник МЗС України А. Зленко під час зустрічі та президент Л. Кравчук «прохолодно сприйняли його пропозиції щодо швидкого розгортання обопільно вигідної співпраці» [13, арк. 116; 14, арк. 63]. Враховуючи зазначене, згодом відбулися лише кілька контактів на рівні галузевих міністрів: лютий 1993 р. – робочий візит до Сирії глави Держжвдгоспу України В. Хорєва та візит міністра іригації САР Абдул Рахмана Мадані у жовтні 1993 р. в Україну [10, арк. 36–37].

Першим кроком на шляху активізації двосторонніх політичних відносин був візит до Сирії заступника міністра закордонних справ України К. Грищенка 21 грудня 1996 р. [7, арк. 37; 14, арк. 63]. Під час перебування у Дамаску він провів зустрічі з віце-президентом САР Халімом Хаддамом, міністром закордонних справ Фаруком Аш-Шараа та його заступником Русланом Аллошем., міністром планування Ахмадом Сабайі, міністром економіки Мухаммадом Абуді. У ході переговорів відбувся обмін думками щодо ситуації на Близькому Сході, можливої ролі України в пошуку шляхів мирного врегулювання конфлікту в цьому регіоні. Під час візиту було продемонстровано обопільне прагнення, спираючись на досвід багаторічної співпраці за часів Радянського Союзу, піднести відносини до рівня міждержавного політичного діалогу. У ході переговорів було досягнуто домовленість про творення Міжурядової українсько-сирійської комісії з торговельно-економічного співробітництва [13, арк. 116].

Новим кроком на шляху розвитку двосторонніх українсько-сирійських відносин став візит в Україну 1–4 червня 1997 р. делегації САР у складі заступника глави МЗС Сирії Руслана Аллюша та начальника Департаменту країн східної Європи МЗС Хаміда Хасана [7, арк. 37, 14, арк. 64]. Вказаний візит сирійської делегації став продовженням регулярних політичних консультацій та переговорів із широкого спектра питань двостороннього співробітництва [13, арк. 117].

Втім, справжнім проривом, за оцінками українських дипломатів, на шляху розбудови українсько-сирійських

політичних відносин став офіційний візит до Сирії у 20–21 лютого 1999 р. заступника міністра закордонних справ України О. Майданика, який був прийнятий віце-президентом Сирії Абдель Халімом Хаддамом та главою МЗС Сирії Фаруком аш-Шараа [13, арк. 117; 21, с. 13].

У ході переговорів віце-президент САР підтвердив прихильність до ідеї активізації українсько-сирійського співробітництва, наголосивши на історичних та географічних передумовах тісного, і всебічного та стратегічного партнерства двох держав [7, арк. 37]. При цьому Абдель Халім Хаддам заявив, що «з огляду на поглиблення процесу дезінтеграції Росії, стабільна та прогнозована Україна могла б стати для Сирії найбільш надійним та перспективним партнером у Східній Європі». Він також запропонував розглянути ідею укладання «великого базового договору» між Україною та Сирією [13, арк. 118].

Центральне місце у ході зустрічі О. Майданика з міністром закордонних справ Сирії Фаруком Аш-Шараа посіли питання обговорення стану та перспектив розбудови двосторонніх відносин та можливостей співпраці і взаємодії двох країн на міжнародній арені. За словами сирійського дипломата, САР не змінила своєї позиції щодо встановлення з Україною відносин «особливого партнерства» [14, арк. 65]. У цьому зв'язку глава МЗС Сирії заявив, що розглядає візит О. Майданика як візит найвищого рівня з часу здобуття Україною незалежності, яким було знято його особисті негативні враження щодо безрезультативності його візиту в Україну в 1992 р., з яким сирійська сторона пов'язувала великі надії. По закінченню переговорів сирійському міністру було вручено особисте послання президента України Л. Кучми на ім'я президента Сирії Хафеза Асада [13, арк. 118].

За результатами візиту було підписано Протокол про консультації між МЗС України та МЗС САР, відповідно до якого було домовлено, що сторони регулярно проводитимуть консультації на рівні МЗС з питань, що стосуються зміцнення двосторонніх відносин, а також регіональних та міжнародних питань, що становлять обопільний інтерес [3, арк. 1–2].

Враховуючи вищевикладене автор вважає за доцільне констатувати, що головним політичним підсумком візиту заступника закордонних справ України О. Майданика до САР стало те, що вдалося відновити довіру керівництва Сирії щодо серйозності намірів України стосовно започаткування повномасштабного двостороннього співробітництва та її сприйняття сирійською стороною як серйозного партнера. Разом з тим, попри фактично однаковий рівень візитів К. Грищенка та О. Майданика, висока оцінка значення візиту останнього, на думку автора, пояснюється тим, що К. Грищенко відбувався в умовах, коли після візиту президента України Л. Кучми до Ізраїлю в 1996 р. серед країн Леванту виникли запитання щодо політичної позиції України. У зв'язку із цим, за словами К. Грищенка, довелося провести «ряд політичних консультацій відвертого характеру» [22, с. 3]. Втім, як зауважив у своїй дисертації дослідник українсько-арабських відносин Д. Серов, консультації, проведені через місяць після візиту, виглядали запізненими.

Знаковим для українсько-сирійського політичного діалогу став 2000 р., коли відбулося два візити урядової делегації України на чолі з першим віце-прем'єр-міністром Ю. Єхануровим. Вперше візит до Сирії відбувся

12–13 червня, коли українська делегація перебувала в Дамаску з метою участі у траурній церемонії прощання з покійним президентом Сирії Хафезом Асадом. Разом з тим, українська делегація все ж встановила контакти та провела відповідні зустрічі з керівництвом Сирії, зокрема Ю. Єхануров провів робочу зустріч з прем'єр-міністром Сирії Мустафою Міро [12, арк. 74]. Під час переговорів українських посадовців з главою і членами уряду країни сторони погодились, що рівень нинішніх відносин є недостатнім і є всі підстави для їхнього розвитку, для чого впродовж найближчого часу необхідно створити відповідну договірну правову базу [1, с. 2].

Вже за кілька місяців, а саме 11 жовтня 2000 р. відбувся робочий візит до Сирії урядової делегації України на чолі з першим віце-прем'єр-міністром Ю. Єхануровим, під час якого відбулося офіційне відкриття посольства нашої держави в САР [9, арк. 23]. 10 жовтня глава української делегації провів зустріч з президентом Сирії Башаром Асадом, який підкреслив, що в Сирії надають дуже великого значення зміцненню традиційних дружніх зв'язків з Україною та розширенню взаємовигідної співпраці в різноманітних галузях, як уже зазначалося вище. При цьому сирійський лідер запевнив, що візьме під особистий контроль розвиток українсько-сирійських відносин [7, арк. 52].

Зі свого боку, перший віце-прем'єр-міністр Ю. Єхануров зазначив, що керівництво України виходить з того, що для нашої держави Сирія є одним із головних перспективних партнерів на Близькому Сході, про що свідчать значні обсяги нашого торговельно-економічного співробітництва (товарообіг між країнами у 1999 р. склав 124,5 млн. доларів, з яких експорт становив 122,5 млн., а імпорт – 2 млн. [20, с. 112]) та відкриття української дипмісії в Дамаску.

Під час переговорів з президентом Сирії також було підкреслено, що сприяння просуванню мирного процесу в регіоні Близького Сходу – один із ключових напрямків зовнішньої політики України, яка протягом 2000–2001 років є неспостійним членом РБ ООН, на Близькому Сході. При цьому позиція України з питань близькосхідного врегулювання, наголосив український високопосадовець, залишається незмінною – Україна закликає сторони до відновлення переговорного процесу, виконання резолюцій РБ ООН №242 від 22 листопада 1967 р. і №338 від 22 жовтня з метою досягнення всеохоплюючого миру [7, арк. 20].

Оцінюючи перебування у Сирії української урядової делегації на чолі з першим віце-прем'єр-міністром Ю. Єхануровим вказаний візит, автор наголошує, що саме цей візит став першим візитом такого рівня з часу встановлення дипломатичних відносин між двома країнами. Даний візит, окрім безпрецедентно важливої політичної складової, включав також значну економічну компоненту, яка сприяла інтенсифікації економічного співробітництва.

Впродовж 2001 р. відбулася низка візитів українських делегацій різного рівня до Сирії, які були спрямовані на поліпшення двосторонньої українсько-сирійської взаємодії, зокрема і на політичному рівні, серед яких варто згадати такі: 5–10 липня – офіційний візит голова Вищої ради юстиції України С. Ківалов (були проведені переговори з очільниками міністерства Набілем Аль-Хатібом та МЗС Фаруком Аш-Шараа); 26 липня та 4 серпня – візит

до Дамаску постійного представника президента України у Верховній Раді Р. Безсмертного (проведені переговори зі спікером парламенту Сирії Абдель Кадером Каддурюю щодо налагодження міжпарламентських контактів) [8, арк. 56–57].

Визначною віхою українсько–сирійських відносин і, зокрема, налагодження політичного діалогу, став візит до Сирії президента України Л. Кучми до Дамаску у квітні 2002 р. Варто відзначити, що спочатку офіційний візит було заплановано на 3–4 листопада 2001 р., однак українською стороною було ухвалено рішення про перенесення через ускладнення як міжнародної обстановки після терактів 11 вересня 2001 р., так і внутрішньополітичної ситуації в Україні після катастрофи літака Ту–154 над Чорним морем 4 жовтня 2001 р та внаслідок загострення внутрішньополітичної боротьби в нашій державі у ході передвиборної кампанії перед виборами до Верховної Ради України у березні 2002 р. [8, арк. 41]. У зв'язку із цим, наприкінці жовтня 2001 р. президенту Сирії Б. Асаду було направлено послання президента України Л. Кучми, у якому містилося «прохання із розумінням поставитися сприйняти звернення щодо переносу термінів офіційного візиту до Дамаску», а також запевнення сирійської сторони у необхідності проведення візиту найвищого рівня [8, арк. 62–63]. Офіційний Дамаск з розумінням поставився до окресленої українською стороною ситуації та після опрацювання запропонованих Україною нових строків візиту у ноті від 31 грудня 2001 р. дала згоду на його здійснення у другій половині квітня 2002 р. [11, арк. 1–3].

Врешті решт, 20–22 квітня відбувся перший в історії українсько–сирійських відносин візит президента України до Сирії [11, арк. 31–32]. До складу української делегації входили міністр закордонних справ А. Зленко, перший прем'єр–міністр О. Дубина, голова адміністрації президента В. Литвин, міністр оборони В. Шкідченко, міністр економіки та з питань європейської інтеграції О. Шлапак, голова Служби безпеки України В. Радченко.

Відбулися зустрічі президента України Л. Кучми та президента Сирії Башара Асада у вузькому колі та двосторонні переговори у розширеному складі, під час яких було обговорено широке коло питань двосторонніх українсько–сирійських відносин та розбудови їх договірно–правової бази. Головну увагу було приділено активізації та поглибленню економічного співробітництва двох країн, визначення його перспективних напрямків. Глави держав підтвердили, що інтересам обох країн відповідає подальше нарощування торговельно–економічної співпраці, надання їй довгострокового характеру, ефективне використання економічного та науково–технічного потенціалу України та Сирії з метою підвищення добробуту українського та сирійського народів. Ґрунтовно було обговорені напрямки розвитку співпраці в машинобудівній, енергетичній, транспортній, нафтогазовій галузях, а також у сільському та водному господарствах, гуманітарній та туристичних сферах [11, арк. 110–112].

Під час бесід та офіційних переговорів очільники України та Сирії приділили значну увагу розвитку актуальних зовнішньополітичних питань і співробітництва на міжнародній арені, зокрема в рамках ООН. Глави держав наголосили на обопільному прагненні України і Сирії сприяти зміцненню миру, стабільності і безпеки, встановлення довіри і взаєморозуміння в Європі та на Близькому Сході. При обговоренні проблематики

арабо–ізраїльського мирного врегулювання лідери держав погодилися, що досягнення справедливого і всеохоплюючого миру на Близькому сході можливе лише шляхом беззастережного виконання всіма сторонами конфлікту відповідних рішень міжнародного товариства, взятих на себе зобов'язань, а також реалізації принципу «земля в обмін на мир» [11, арк. 111].

Президент України також провів зустрічі з прем'єр–міністром Сирії Мухаммадом Мустафою Міро та главою народних зборів Сирії Абдель Кадером Каддурі. Під час переговорів з головою сирійського уряду наголошувалося на перспективності двостороннього торговельно–економічного співробітництва, активізації якої має сприяти започаткування впродовж найближчого часу діяльності Міжурядової українсько–сирійської комісії. В свою чергу, у ході бесід з керівником сирійського парламенту обговорювалися питання розвитку двостороннього співробітництва у різних сферах суспільного життя, зокрема була висловлена обопільна зацікавленість у зміцненні міжпарламентських зв'язків між Україною та Сирією. Зокрема, сторони приділили увагу формування в сирійському парламенті групи дружби «Сирія–Україна» [26, с. 1, 3]. Як наслідок, вже через рік, у липні 2003 р. у ВР України відбулася зустріч членів комітету в закордонних справах і членів групи «Україна – Сирія» українського парламенту з головою депутатської групи парламенту САР [27, с. 7].

Таким чином, перший в історії офіційний візит президента України до Сирії започаткував якісно новий етап у розвитку українсько–сирійських двосторонніх відносин, надав значного імпульсу подальшому розвитку співпраці та формуванню договірно–правової бази, оскільки у ході візиту були підписані міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій та про торговельне, економічне і технічне співробітництво, а також угода між Державним комітетом України по водному господарству та Міністерством іригації Сирійської Арабської Республіки про співробітництво у галузі водного господарства [4, арк. 1–2; 5, арк. 1–5; 6, арк. 1–9].

Наступні кілька років засвідчили усвідомлення Україною важливості міжпарламентської компоненти у розвитку двосторонніх відносин та необхідності підтримання контактів на рівні законодавчих органів. Так, 26 березня 2004 р. в Україні з візитом перебувала парламентська делегація Сирії на чолі головою Асоціації сирійсько–української дружби Національних зборів САР Нассріддіном Хайраллою. У ході візиту відбулася його зустріч з першим заступником глави Верховної Ради України А. Мартинюком. Під час перемовин високопосадовці констатували, що співпраця України і Сирії базується на значній законодавчій базі, однак їхнє завдання як парламентаріїв – вплинути на уряди з тим, щоб двосторонні відносини інтенсифікувались. В свою чергу під час обговорення ситуації на Близькому Сході А. Мартинюк вчергове підтвердив, що Україна виступає за мирний шлях врегулювання проблем, що існують у відносинах між Сирією та Ізраїлем. Окрім того, упродовж 2004 року парламентські делегації обмінялися візитами у травні (візит делегація Народних зборів САР в Україну) та у червні (делегатія ВР України здійснила візит до Дамаска) [23].

Наступні кілька років продемонстрували певну стагнацію у здійсненні міжпарламентських контактів, що

почасти компенсувалося досить інтенсивною щорічною роботою Міжурядової українсько-сирійської комісії з питань торговельно-економічного та технічного співробітництва. Разом з тим у січні 2007 р. відбулася знакова для українсько-сирійської міжпарламентської співпраці подія – офіційний візит в Україну спікера Народних зборів Сирії Махмуда Аль-Абраша.

Під час перебування у Києві з 29 по 31 січня глава сирійського парламенту провів зустрічі з прем'єр-міністром України В. Януковичем та з головою ВР України О. Морозом. У ході перемовин з українськими високопосадовцями Махмуд Аль-Абраш назвав Україну «великою державою», яка відіграє особливу роль в житті Європи. При цьому він відзначив, що маючи у розпорядженні такі людські та природні ресурси, Україна повинна бути лідируючою державою [15, с. 242]. Спікер парламенту САР заявив, що зазначений візит свідчить про те, що Сирія надає великого значення подальшому розвитку двосторонніх відносин, та висловив сподівання, що він стане початком активного міжпарламентського діалогу.

В свою чергу О. Мороз висловив переконання, що візит делегації Народних Зборів Сирійської Арабської Республіки матиме вирішальне значення для поглиблення і розширення українсько-сирійських відносин, наголосивши на важливості активізації міжпарламентської компоненти, яка забезпечує правовий супровід двосторонньої взаємодії. Вказавши на невикористаний у повному обсязі потенціал двосторонньої співпраці, спікер ВР України вказав на те, що Україна з великою повагою ставиться до авторитету Сирії у Близькосхідному регіоні та спостерігає за впевненим зростанням її авторитету.

Після тривалої перерви у 2010 р. в Україні з візитом декілька разів перебував міністр закордонних справ Сирії Валід Муаллем. Згодом 2010 р. став знаковим для українсько-сирійських відносин, оскільки 3 грудня відбувся перший в історії двосторонніх відносин офіційний візит президента Сирії Башара Асада в Україну. Варто наголосити, що очільник САР став третім арабським лідером (після президента Лівану Еміля Лахуда та лідера Лівії Муаммара Каддафі), котрий відвідав Україну [19, с. 7].

Під час візиту сирійський лідер провів переговори з президентом України В. Януковичем, прем'єр-міністром М. Азаровим та головою ВР України В. Литвином. В ході українсько-сирійських переговорів В. Янукович зазначив, що Україна «розглядає Сирійську Арабську Республіку як одну з найбільш впливових і авторитетних держав не тільки в близькосхідному регіоні, а й в усьому арабському та ісламському світі». В свою чергу Башар Асад наголосив, що Сирія зацікавлена у розвитку тривалого стратегічного партнерства з Україною шляхом проведення політичних консультацій, координації позицій між нашими державами на міжнародній арені [18, с. 36–39].

У ході зустрічі зі спікером українського парламенту очільник Сирії наголосив на «надзвичайній важливості» цього візиту через декілька причин. Насамперед, за його словами, «надзвичайно важливим є історичний аспект співробітництва між країнами через величезну кількість змішаних родин, а також існування чисельної діаспори українців у Сирії». Це, на його переконання, потребує більш глибокого розвитку відносин у культурній, освітній та науковій сферах. Башар Асад також вказав на дуже привабливе географічне розташування України, яка «має

спільні кордони не лише з країнами Європи, а й з Росією». В якості третього важливого аспекта Башар Асад назвав потужний розвиток нашої країни у високотехнологічних сферах.

Безперечно, візит Башара Асада в Україну мав критично важливе значення, оскільки вперше в історії двосторонніх відносин на найвищому рівні було докладно проаналізовано стан двостороннього співробітництва в торговельно-економічній, науково-технічній та гуманітарній сферах, визначено шляхи та перспективи його активізації, закладено основу для продовження політичних контактів на вищому рівні, а також підписано низку двосторонніх документів у консульській та економічній галузях.

Отже, у досліджуваний період українсько-сирійська взаємодія у політичній сфері засвідчила усвідомленні Україною та Сирією важливості підтримання державно-політичного діалогу, оскільки саме наявність належного рівня взаємодії на рівні глав держав, парламентів, урядів та очільників зовнішньополітичних відомств визначає масштаб та наповнення співпраці в торговельно-економічній, військово-технічній, гуманітарній та інших галузях.

Водночас необхідно констатувати, що українсько-сирійським державно-політичним відносинам у досліджуваний період була властива симптоматичність та непропорційність. Вказані риси проявилися, зокрема у тому, що часто у політичному діалозі спостерігалися тривалі паузи та певна стагнація.

Варто також відзначити виваженість та поміркованість української дипломатії при розбудові українсько-сирійських відносин у частині, що стосується близькосхідного врегулювання. Перебування Сирії в епіцентрі близькосхідного конфлікту вимагало від української сторони прагматичного та продуманого підходу, заснованого на принципі «рівнонаближеності» до сторін конфлікту, оскільки зближення з Ізраїлем залишалося вкрай дратівливим фактором для Сирії.

Список використаних джерел

1. Відносини з Сирією поглиблюються // Урядовий кур'єр. – №109 (16.06.2000 р.). – С.2.
2. ГДА МЗС України. – Ф.2. – Оп.6. – Спр.82.
3. Там само. – Ф.2. – Оп.6. – Спр.2178.
4. Там само. – Ф.2. – Оп.6. – Спр.2878.
5. Там само. – Ф.2. – Оп.6. – Спр.2879.
6. Там само. – Ф.2. – Оп.6. – Спр.2880.
7. Там само. – Ф.8. – Оп.176. – Спр.4.
8. Там само. – Ф.8. – Оп.176. – Спр.12 (112).
9. Там само. – Ф.8. – Оп.176. – Спр.13 (200).
10. Там само. – Ф.8. – Оп.176. – Спр.17 (250).
11. Там само. – Ф.8. – Оп.176. – Спр.25 (113).
12. Там само. – Ф.8. – Оп.176. – Спр.26 (114).
13. Там само. – Ф.8. – Оп.146. – Спр.34 (700).
14. Там само. – Ф.8. – Оп.146. – Спр.40 (110).
15. Гергель Ю. В. Українсько-сирійські відносини на сучасному етапі // Вісник Київського славистичного університету. – К., 2008. – Вип.38. – С.235–245.
16. Гергель Ю. В. Українсько-сирійські відносини на початку XXI століття: основні проблеми та гальмівні чинники // Вісник Київського славистичного університету. – К., 2009. – Вип.41. – С.209–216.
17. Гергель Ю. Принцип «рівнонаближеності». Чи використовує Київ і Дамаск візит сирійського президента для поглиблення двосторонніх відносин // «День». – №220 (1.12.2010). – С.3.
18. Гергель Ю. Україна-Сирія: рух назустріч // «Зовнішні справи». – 2011. – №1. – С.36–39.
19. Гергель Ю., Волович А. Україне есть что делать в Сирии // Еженедельник «2000». – 10–16 декабря 2010 г. – №49 (537). – С.7.

20. Зовнішня торгівля товарами та послугами за 1999 рік (в 2-х томах). – Т.2. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2000.

21. Олійник О. Наші інтереси у Середземномор'ї / О. Олійник // Урядовий кур'єр. – №36–37 (25 лютого 1999 р.). – С.13.

22. Олійник О. Україна на ринку озброєнь / О. Олійник // Урядовий кур'єр. – №3–4 (11.01.1997). – С.3.

23. Перший заступник Голови ВР України А. Мартинюк прийняв Голову Асоціації сирійсько-української дружби Національних зборів Сирії Н. Хайраллу [Електронний ресурс] // ВР України. 26.03.2004. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/1234.html>.

24. Серов Д. І. Становлення та розвиток політичних і економічних відносин України з країнами Арабського Сходу (1990–ті рр. – початок XXI ст.). Автореф. дис... канд. іст. наук. – О., 2006. – 20 с.

25. Серов Д. І. Стан і перспективи України з країнами Леванту (Сирія, Ліван, Йорданія) [Електронний ресурс] / Д. І. Серов // НІСД. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/juli/18.htm>; Серов Д. І.

26. Стилільна Я. Райдужні перспективи // Голос України. – №76, 23 квітня 2002 року. – С.1, 3.

27. Сотрудничество с Сирией одна из перспектив // Голос України. – №122, 4 липня 2003 року. – С.7.

References

- Vidnosyny z Syriieiu pohlybliuutsia // Uriadoviy kur'ier. – №109 (16.06.2000 r.). – S.2.
- HDA MZS Ukrainy. – F.2. – Op.6. – Spr.82.
- Tam samo. – F.2. – Op.6. – Spr.2178.
- Tam samo. – F.2. – Op.6. – Spr.2878.
- Tam samo. – F.2. – Op.6. – Spr.2879.
- Tam samo. – F.2. – Op.6. – Spr.2880.
- Tam samo. – F.8. – Op.176. – Spr.4.
- Tam samo. – F.8. – Op.176. – Spr.12 (112).
- Tam samo. – F.8. – Op.176. – Spr.13 (200).
- Tam samo. – F.8. – Op.176. – Spr.17 (250).
- Tam samo. – F.8. – Op.176. – Spr.25 (113).
- Tam samo. – F.8. – Op.176. – Spr.26 (114).
- Tam samo. – F.8. – Op.146. – Spr.34 (700).
- Tam samo. – F.8. – Op.146. – Spr.40 (110).
- Herhel Iu. V. Ukrainko-syriiski vidnosyny na suchasnomu etapi // Visnyk Kyivskoho slavystychnoho universytetu. – K., 2008. – Vyp.38. – S.235–245.
- Herhel Iu. V. Ukrainko-syriiski vidnosyny na pochatku XXI stolittia: osnovni problemy ta halmivni chynnyky // Visnyk Kyivskoho slavystychnoho universytetu. – K., 2009. – Vyp.41. – S.209–216.
- Herhel Iu. Prynysyp «rivnonablyzhenosti». Chy vykorystaie Kyiv i Damask vizyt syriiskoho prezidenta dlia pohlyblennia dvostoronnnykh vidnosyn // «Den». – №220 (1.12.2010). – S.3.
- Herhel Iu. Ukraina-Syriia: rukh nazustrich // «Zovnishni sprav». – 2011. – №1. – S.36–39.
- Herhel Iu., Volovych A. Ukraine est chto delat v Syryi // Ezhenedelnyk «2000». – 10–16 dekabria 2010 h. – №49 (537). – S.7.
- Zovnishnia torhivlia tovaramy ta posluhamy za 1999 rik (v 2–kh tomakh). – T.2. – K.: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2000.
- Oliinyk O. Nashi interesy u Seredzemnomor'ї / O. Oliinyk // Uriadoviy kur'ier. – №36–37 (25 liutoho 1999 r.). – S.13.
- Oliinyk O. Ukraina na rynku ozbroien / O. Oliinyk // Uriadoviy kur'ier. – №3–4 (11.01.1997). – S.3.
- Pershyi zastupnyk Holovy VR Ukrainy A. Martyniuk pryniav Holovu Asotsiatsii syriisko-ukrainskoi druzhby Natsionalnykh zboriv Syrii N. Khairallu [Elektronnyi resurs] // VR Ukrainy. 26.03.2004. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/1234.html>.
- Sierov D. I. Stanovlennia ta rozvytok politychnykh i ekonomichnykh vidnosyn Ukrainy z krainamy Arabskoho Skhodu (1990–ti rr. – pochatok XXI st.). Avtoref. dys... kand. ist. nauk. – O., 2006. – 20 s.
- Sierov D.I. Stan i perspektvy Ukrainy z krainamy Levantu (Syriia, Livan, Yordaniia) [Elektronnyi resurs] / D.I. Sierov // NISD. – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/juli/18.htm>; Sierov D. I.
- Stydilna Ia. Raiduzhni perspektvy // Holos Ukrainy. – №76, 23 kvitnia 2002 roku. – S.1, 3.
- Sotrudnychestvo s Syryei odna yz perspektiv // Holos Ukrainy. – №122, 4 lipnia 2003 roku. – S.7.

Gergel Yu. V., PHD student of Department of History at Kyiv Slavonic University (Ukraine, Kyiv), gergel_yulia@ukr.net

Cooperation between Ukraine and Syria in the political sphere in 1991 – first half of 2011

The article, based on archival material of the MFA of Ukraine, attempted to analyze and characterize the state of Ukrainian-Syrian political cooperation in 1991 – the first half of 2011. Author chronologically characterizes the development of political dialogue between Ukraine and Syria and describes its key events. The article emphasizes that appropriate level of political dialogue is the key to successful development of cooperation in other fields. Describing political relations between Ukraine and Syria, the author draws attention not only to the content and results of the political contacts at various levels, but also its gaps.

Keywords: Ukraine, Syria, political relations, the MFA, president, government, visit, negotiations.

Гергель Ю. В., аспирантка кафедри історії, Київський славістический університет (Україна, Київ), gergel_yulia@ukr.net

Взаимодействие Украины и Сирии в политической сфере в 1991 – первой половине 2011 гг.

На основе архивных материалов МИД Украины предпринята попытка проанализировать и охарактеризовать состояние украинско-сирийского взаимодействия в политической сфере в 1991 – первой половине 2011 гг. Автор в хронологическом порядке освещает развитие государственно-политического диалога между Украиной и Сирией и характеризует его ключевые события. В статье особо подчеркивается, что наличие надлежащего уровня политического взаимодействия является залогом успешного развития отношений в других отраслях. Освещая государственно-политические отношения между Украиной и Сирией, автор обращает особое внимание не только на содержание и результаты политических контактов различного уровня, но и на пробелы в их проведении.

Ключевые слова: Украина, Сирия, политические отношения, президент МИД, правительство, визит, переговоры.

* * *

УДК 94(477)«1991/2016»

Кругляк Д. М.,
магістр історії, історичний факультет,
Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
dmytro.kruhliak@gmail.com

ДИСКУСІЇ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ «ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ» (1996–1997 РР.)

Проаналізовано процес прийняття Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» як результат закінчення інституціоналізації та трансформації української моделі місцевого самоврядування, з пострадянської на національну. Основна увага зосереджена на питаннях зв'язку історично обумовленої моделі муніципального управління з нормами та принципами локальної демократії в країнах Ради Європи. Розглядаються передумови появи політико-правової дискусії щодо доречності прийняття профільного закону у галузі місцевого самоврядування у 1997 р. та його змістовного наповнення. Досліджуються основні тенденції впровадження норм Європейської хартії місцевого самоврядування в українську систему локальної демократії, зокрема, в профільний закон. Спираючись на існуючу опубліковану нормативно-правову базу, документи стенограм засідань парламенту, а також матеріали офіційного видання Верховної Ради України, прослідковуються причини незгодженості позицій щодо законопроекту про місцеве самоврядування, як між фракціями парламенту, так і між представниками законодавчої та виконавчої гілок влади.

Ключові слова: місцеве самоврядування, Закон України, Верховна Рада України, Європейська хартія місцевого самоврядування, муніципальна система.

Трансформація української системи місцевого самоврядування з пострадянської вертикально-орієнтованої моделі управління на місцях на сучасну, регламентовану згідно з нормами та принципами європейської демократії, відбувалась в декілька етапів. Наприкінці одного з таких періодів було прийнято Закон «Про місцеве самоврядування в Україні», від 21 травня 1997 року [5] та 15 липня 1997 р. ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування [6]. Обидва ці документи закінчили процес інституціоналізації муніципальної системи України.